SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 321/2014-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť E. Z., zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Holičom, Lužická 7, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 5 ods. 4, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 v spojení s čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 19/2013 zo 14. mája 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť E. Z. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. decembra 2013 doručená sťažnosť E. Z. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 5 ods. 4, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 v spojení s čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 2 Tdo 19/2013 zo 14. mája 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 166/2008 z 2. apríla 2009 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 2. apríla 2009“) bola sťažovateľka uznaná za vinnú zo spáchania trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 4 písm. b) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon účinný do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) na tom skutkovom základe, že *„... po tom, čo v presne nezistenom dni začiatkom mesiaca september 2004 v Nitre... za účelom vylákania peňazí predložila R. Ž. a A. R. písomný zoznam konkrétnych bytov v lokalite Nitra – Chrenová s tým, že je to ponuka bytov mesta Nitra na ich odpredaj po neplatičoch, vie vybaviť na vybraté byty z toho zoznamu výhodnú cenu, ale peniaze, ako záloha na byty, musia byť zložené v mesiaci september 2004, do zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Nitre, následne dňa 20. 09. 2004 v predmetnej kaviarni prevzala od R. Ž. a A. R. za štyri byty vybraté z toho zoznamu peniaze vo výške spolu 1.300.000,- Sk, dodatočne v zmluve o pôžičke zo dňa 28. 09. 2004 prehlásila, že ak byty v katastrálnom území Nitra - Chrenová nezabezpečí, peniaze vráti do 10. 10. 2004, avšak peniaze nevrátila, byty nezabezpečila, čím poškodenému R. Ž. spôsobila škodu vo výške 1.060.000,- Sk a A. R. škodu vo výške 240.000,- Sk.* (citované z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, pozn.)*“*.

Za uvedený skutok okresný súd uložil sťažovateľke podľa § 221 ods. 3 Trestného zákona s prihliadnutím na § 36 písm. j), k) a l), § 37 písm. h), § 38 ods. 3, § 38 ods. 7, § 41 ods. 2 a § 42 ods. 1 Trestného zákona úhrnný a súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov a 8 mesiacov so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Okresný súd zároveň zrušil výrok o treste uložený sťažovateľke rozsudkom okresného súdu sp. zn. 4 T 26/2008 z 28. apríla 2008, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad. Taktiež odkázal poškodeného R. Ž. s jeho nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka v zákonom ustanovenej lehote odvolanie, ktorým sa domáhala jeho zrušenia a podmienečného zastavenia trestného stíhania podľa § 282 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) alebo z dôvodov podľa § 215 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku, alternatívne sa domáhala aj zrušenia odvolaním napadnutého rozsudku okresného súdu z 2. apríla 2009 podľa § 321 ods. 1 písm. d) a f) Trestného poriadku, zastavenia trestného stíhania alebo upustenia od uloženia súhrnného trestu. V krajnom prípade navrhla zrušiť rozsudok okresného súdu z 2. apríla 2009, uznať ju za vinnú len podľa § 250 ods. 3 Trestného zákona a uložiť jej trest odňatia slobody v trvaní troch rokov so skúšobnou dobou tri roky za uloženia probačného dohľadu.

Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 To 34/2009 z 19. januára 2010 (ďalej len „uznesenie krajského súdu z 19. januára 2010“) podľa § 321 ods. 1 písm. f) a ods. 2 Trestného poriadku zrušil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu, ale len vo výroku o náhrade škody. Vo zvyšnej časti ostal rozsudok nezmenený a stal sa právoplatným.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, v ktorom ako dovolacie dôvody uviedla dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. d) a i) Trestného poriadku. Najvyšší súd ho uznesením sp. zn. 2 Tdo 23/2010 z 10. augusta 2010 podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol, pretože podľa jeho názoru v predmetnej veci podmienky dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. d) a i) Trestného poriadku neboli splnené.

Toto uznesenie najvyššieho súdu bolo následne zrušené nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 6/2011 z 13. januára 2011 z dôvodu, že neboli splnené podmienky na konanie verejného zasadnutia o odvolaní obvinenej (sťažovateľky) v jej neprítomnosti pred krajským súdom, pretože trestná sadzba pre trestný čin kladený jej za vinu, jej horná hranica v čase rozhodovania krajského súdu presahovala 5 rokov (§ 293 ods. 6 Trestného poriadku). Vo vzťahu k sťažovateľkou napadnutému postupu okresného súd vedeného pod sp. zn. 6 T 166/2008 a jeho rozsudku z 2. apríla 2009 bola sťažnosť sťažovateľky odmietnutá z dôvodu nedostatku právomoci a vo vzťahu k postupu krajského súdu

vedeného pod sp. zn. 3 To 34/2009 a jeho uznesení z 19. januára 2010 bola odmietnutá pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Najvyšší súd na podklade citovaného nálezu ústavného súdu preto uznesením sp. zn. 2 Tdo 26/2011 z 12. júla 2011 konštatoval porušenie zákona (Trestného poriadku) krajským súdom v neprospech sťažovateľky, zrušil uznesenie krajského súdu z 19. januára 2010 a prikázal tomuto súdu, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Krajský súd o odvolaní sťažovateľky rozhodol na verejnom zasadnutí konanom 26. júna 2012, na ktorom uznesením sp. zn. 3 To 54/2011 podľa § 321 ods. 1 písm. f) a ods. 2 Trestného poriadku zrušil výrok o náhrade škody, pričom zostávajúce výroky rozsudku súdu prvého stupňa zostali nedotknuté.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktoré oprela o dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. c) a i) Trestného poriadku, t. j. že zásadným spôsobom bolo porušené jej právo na obhajobu a rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení skutku, alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Namietala, že odvolací súd po právnej stránke jej konanie nesprávne právne posúdil ako trestný čin podvodu, pričom ide len o občiansko-právny vzťah. Konajúce súdy úplne bez povšimnutia ponechali aj aplikáciu zásady *ultima ratio*. Okrem toho v ňom namietala, že okresný súd postupoval procesne nesprávne, keď vykonal hlavné pojednávanie v neprítomnosti poškodených, neboli o ňom upovedomení a nemali vykázané doručenie. Na hlavnom pojednávaní boli prítomné deti zo základnej školy, a preto zrejme bola nimi vyvolaná aj nesústredenosť súdu, čo sa prejavilo na nesprávnej protokolácii vyhlásenia sťažovateľky v zmysle § 257 Trestného poriadku, správne malo byť protokolované vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. c), a nie písm. b) Trestného poriadku. Okresný súd okrem toho podľa názoru sťažovateľky zásadne pochybil, aj pokiaľ jej priznanie skutku považoval aj za priznanie, že tento skutok je aj trestným činom podvodu podľa § 250 ods. 1 a 4 Trestného zákona. Sťažovateľka na položené otázky podľa § 333 ods. 3 Trestného poriadku totiž odpovedala bez možnej porady s obhajcom. Okresný súd pritom ani neuvažoval o tom, že by vyhlásenie obvinenej neprijal. Po prijatí jej vyhlásenia

vlastne obhajoba na hlavnom pojednávaní zanikla. Rovnako ani odvolací súd nepostupoval správne, pokiaľ nepreskúmal zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku súdu prvého stupňa.

Sťažovateľka v dovolaní namietala tiež účelovosť postupu okresného prokurátora v inej jej trestnej veci, keď sa tento vzdal odvolania, a tento iný rozsudok týkajúci sa sťažovateľky sa stal právoplatným. To všetko len preto, aby v predmetnej trestnej veci mohol jej byť uložený súhrnný trest za použitia asperácie. Žiadala preto, aby dovolací súd napadnuté uznesenie krajského súdu a jemu predchádzajúci rozsudok okresného súdu z 2. apríla 2009 zrušil a okresnému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol, alternatívne, aby vec vrátil súdu druhého stupňa, aby zrušil prvostupňový rozsudok, uznal vinu len podľa § 250 ods. 1 Trestného zákona a aby upustil od uloženia súhrnného trestu.

Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľky podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, pretože bol toho názoru, že nebolo zistené splnenie dôvodov dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku.

Argumenty sťažovateľky uvedené v jej dovolaní sa v mnohých bodoch prelínajú s jej argumentáciou uvedenou v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu. Vo vzťahu k postupu dovolacieho súdu a jeho napadnutému uzneseniu sťažovateľka uvádza: *«Dovolací súd v rozsahu 7 strán svoje rozhodnutie oprel o predchádzajúce rozhodnutie, sp. zn. 2 Tdo 23/2010 zo dňa 10. 8. 2010, pri ktorom ani Ústavný súd SR vo svojom náleze nekonštatoval žiadne porušenie zákona. To, že nálezom bolo porušené právo na spravodlivé konanie a účinný prostriedok nápravy, zostalo mimo pozornosti dovolacieho súdu.*

Keď som si podrobne prečítal časť odôvodnenia na strane 5 odsek 5, tak som nadobudol pocit, že vyhlásenie o vine, ale hlavne o tom, že nepopiera spáchanie skutku, je viac ako vydaný trestný rozkaz, schválenie dohody o vine a treste. Snáď a contrario je postavené na roveň s procesnou úvahou späťvzatia opravného prostriedku. Teda vyhlásenie, že nenamietam spáchanie skutku je záväzné pre účastníkov (to by som aj

pochopil), ale je záväzné, neodvolateľné aj pre súd. To, že nie je preskúmateľné súdom je neprijateľné a nemôže byť akceptované.

Súd môže a nemusí prijať vyhlásenie. Neviem a nešpekulujem nad prípadmi, kedy súd nesmie vyhlásenie prijať. Ak je totiž obžaloba chybná a súd podľa § 241 ods. 2 Tr. por. neupraví kvalifikáciu, tak konanie po prijatí obžaloby je flagrantným porušením zákona a práva na spravodlivý proces.

Iba taká maličkosť, že v čase prijatia obžaloby je kvalifikácia nezákonná, že ide nezákonne o zločin (aj trovy obhajoby sú nezákonne tarifné navýšené) má aj nezákonný hmotnoprávny dopad (súhrnný trest – asperácia).

Súd prijme vyhlásenie na základe nezákonných, neprípustných mätúcich a kapcióznych otázok. Sudca sa pýta „či v dohode o vine a treste“, „či rozumie“, „bol oboznámený“ atď.

Nebolo súdom vysvetlené, prečo vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. b) a c) Tr. por. majú úplne zhodný následok, t. j. priznanie sa k spáchaniu trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1. ods. 4 starého Tr. zák. Priznávam, že som nepochopil, ako môže byť „vinná zo spáchania skutku“ postavené na roveň s „nepopieram spáchanie skutku“. Zákonodarcu muselo viesť k tomu, že vina a nepopretie nie sú synonymami a že vyhlásenie ma za následok neodvolateľnosť toho, že dej uvedený vo výroku obžaloby sa stal a súd už tento má za zistený skutočný stav veci. Nikde ani v náznakoch sa nehovorí, že vyhlásenie už určuje aj pomenovanie už neodvolateľné priznaného skutku podľa príslušného zákonného ustanovenia.

Súd o kvalifikácii musí rozhodnúť. Súd musí rozhodnúť o treste a musí rozhodnúť o škode a to napriek tomu, že vyhlásenie aj so škodou uvedenou vo výroku obžaloby je neodvolateľné.

Výrok o „priznaní spáchania skutku“ by v odvolaní nepreskúmaval! Prečo sa nepreskúmava pomenovanie trestného činu? Prečo sa naopak preskúmava a ruší výrok o náhrade škody?

Nemožno súhlasiť, a tým sa doposiaľ súdy vrátane Ústavného súdu SR nezaoberali, že odpovede podľa § 333 ods. 3 písm. e), d), f), g), h), i keď sú kladné („áno“) nie sú spôsobilé byť podkladom, aby bol ustálený skutok kvalifikovaný tak či onak.

Odpovede konštatujú, že pomenovanie trestného činu v obžalobe je pre obžalovanú zrozumiteľné. Veď obžalovaná môže súhlasiť aj s nesprávne označeným paragrafom. Je jej jedno, či ide o úverový či subvenčný podvod. Na to má obhajcu, a preto súd musí skúmať a nemôže sa zbaviť svojej povinnosti rozhodovať. Per analogiam, nemohol by neschváliť dohodu o vine a treste.»

Na záver sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu uvádza, že podľa jej názoru *„Ostatné odôvodnenie a ostatné skutočností dovolací súd uzavrel stručne a my tvrdíme, že vôbec nie presvedčivo a v potrebnom rozsahu tak, ako by dôvody dovolacieho rozhodnutia mali byť samozrejmosťou. Sme presvedčení, že nedostatočným odôvodnením rozhodnutia bolo obžalovanej porušené právo na spravodlivý proces.“.*

Na základe týchto skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Najvyšší súd SR Uznesením sp. zn. 2 Tdo 19/2003 (správne má byť 2 Tdo 19/2013, pozn.) zo dňa 14. 5. 2013 porušil právo E. Z. podľa čl. 50 ods. 6 Ústavy SR, podľa čl. 5 ods. 4, čl. 6 ods. 1, čl. 13 a čl. 17 Dohovoru o ochranu ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Tdo 19/2003 (správne má byť 2 Tdo 19/2013, pozn.) zo dňa 14. 05. 2013 sa zrušuje, vec sa vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zrušuje sa aj Uznesenie Krajského súdu Nitra. sp. zn. 3 To 54/2011 zo dňa 26. 06. 2012 a Rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 T 166/2008 zo dňa 02. 04. 2009. Sťažovateľka sa na čas do rozhodnutia Najvyššieho súdu SR prepúšťa z výkonu trestu odňatia na slobodu. Týmto rozhodnutím bolo aj zadosťučinené zákonu a právu.

E. Z. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1.000 € a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 331,13 € s DPH, ktoré je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. Jozefa Holiča... “

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 20 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, preto v danej veci rozhodoval o porušení čl. 50 ods. 6 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 4, čl. 6 ods. 1, čl. 13 a čl. 17 dohovoru, ktoré označila sťažovateľka v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označila za porušovateľa svojich práv – dovolací súd (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľka zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom – zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

Sťažovateľka síce v petite sťažnosti navrhla aj zrušenie rozsudku okresného súdu z 2. apríla 2009, ako aj uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 To 54/2011 z 26. júna 2012, avšak bez toho, aby tieto súdy v petite sťažnosti výslovne označila za porušovateľov jej v sťažnosti označeného článku ústavy a práv podľa dohovoru, čo je nevyhnutným predpokladom na to, aby ústavný súd mohol zrušiť označené rozhodnutia. Keďže ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy), ústavný súd preskúmal sťažnosť len vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

II.1 K namietanému porušeniu práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru najvyšším súdom

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd poznamenáva, že jeho účelom je zaručiť každému prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať iba také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Z pohľadu ústavného súdu treba opätovne skonštatovať, že jeho nálezom sp. zn. II. ÚS 6/2011 z 13. januára 2011 bolo ustálené porušenie práv sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru tým, že najvyšší súd v dovolacom konaní nenapravil pochybenie krajského súdu spočívajúce v tom, že krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľky na verejnom zasadnutí, v jej neprítomnosti, bez toho, aby boli splnené podmienky na takýto postup, pretože trestná sadzba pre trestný čin kladený jej za vinu, jej horná hranica, v čase rozhodovania krajského súdu presahovala 5 rokov (§ 293 ods. 6 Trestného poriadku). Vo zvyšnej časti (vo vzťahu k postupu a rozsudku okresného súdu z 2. apríla 2009, ako

aj k postupu a uzneseniu krajského súdu z 19. januára 2010) bola sťažnosť sťažovateľky odmietnutá.

Najvyšší súd v ďalšom konaní nasledujúcom po tomto náleze v súlade s právnym názorom ústavného súdu rozhodol o dovolaní sťažovateľky znova a zrušil dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu z 19. januára 2010 a prikázal mu, aby vo veci znovu konal a rozhodol. Krajský súd uznesením z 26. júna 2012 rozhodol obdobne ako v uznesení z 19. januára 2010 a zrušil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o náhrade škody. Vo zvyšnej časti ostal rozsudok okresného súdu nezmenený a stal sa právoplatný.

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal na obsah dovolania sťažovateľky, pričom uviedol, že *„považuje za potrebné uviesť, že uplatnené dovolacie námietky /okrem iného/ obvinená už uplatňovala a dovolací súd na ne reagoval vo svojom uznesení z 10. augusta 2010 sp. zn. 2 Tdo 23/2010, keď jej dovolanie podľa § 382 písm. c/ Tr. por. odmietol a v uvedenom smere následne ani Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze nekonštatoval žiadne porušenie zákona.“*.

Vo vzťahu k námietke sťažovateľky uplatnenej v jej dovolaní z 5. februára 2013 najvyšší súd k jej vyhláseniu ako obvinenej o vine, ako aj k súdom prijatému vyhláseniu, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe, uviedol, že podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku sú takéto vyhlásenia „neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním ani dovolaním, okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Dôvody dovolania spadajúce pod § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. najvyšší súd teda ani nie je oprávnený preskúmavať. Pre úplnosť a kontinuitu odôvodnenia rozhodnutia najvyšší súd opätovne nad rámec tohto uplatneného dovolacieho dôvodu obvinenou znovu preto len opakuje, a zotrváva na stanovisku, že v prípade právneho posúdenia zisteného skutku, skutok vymedzený v rozsudku Okresného súdu Nitra z 2. apríla 2009 sp. zn. 6 T/166/2008 je správne právne posúdený ako trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1. ods. 4 písm. b) Tr. zák. v znení účinnom do 01. januára 2006.

Tento záver je potrebné vyvodiť z tej skutočnosti, že obvinená na hlavnom pojednávaní 2. apríla 2009 urobila vyhlásenie v zmysle § 257 ods. 1 písm. b/ Tr. por., že je vinná zo spáchania skutku a po porade so svojím obhajcom na jednotlivé otázky uvedené v § 333 ods. 3 písm. c/, d/, f/, g/ a h/ Tr. por. odpovedala kladne. Keďže súd nemajúc pochybnosti o skutkových zisteniach /skutok má totiž všetky znaky trestného činu podvodu/ a právnej kvalifikácii uvedenej v obžalobe toto vyhlásenie podľa § 257 ods. 6 Tr. por. prijal, neboli na hlavnom pojednávaní v zmysle § 257 ods. 7 Tr. por. vykonávané dôkazy za účelom ustálenia skutkového stavu a právnej kvalifikácie.

V prípade vyhlásenia obvinenej na hlavnom pojednávaní urobenom podľa § 257 ods. 3 písm. b/ alebo c/ Tr. por. (vyhlásenie podľa písm. c/ je alternatívou k písm. b/) a následnom prijatí tohto vyhlásenia súdom prvého stupňa podľa § 257 ods. 6 Tr. por., nie je možné právne účinne napadnúť odvolaním výrok o vine, teda skutkový stav ani právnu kvalifikáciu.“.

Dovolací súd sa so záverom odvolacieho súdu preto stotožnil v tom smere, „že vyhlásenie obvinenej a následné prijatie tohto vyhlásenia súdom, pokiaľ boli dodržané všetky procesné podmienky zákonného ustanovenia, tvorila prekážku, ktorá neumožňovala odvolaciemu súdu z podnetu podaného odvolania (ani dovolaciemu súdu) meniť priznaný skutkový stav ani právnu kvalifikáciu.

Je potrebné uviesť, že pred prijatím vyhlásenia súd obvinenú poučil o jej právach, zmysle priznania, jeho význame a prípadnom ďalšom postupe. Mala pritom možnosť sa radiť so svojím obhajcom, takže mala zabezpečenú kvalifikovanú právnu pomoc a bolo výlučne na jej vôli, či takéto vyhlásenie urobí, alebo nie.“.

K dovolacej námietke sťažovateľky, že poškodení nemali doručené upovedomenie o hlavnom pojednávaní, najvyšší súd uviedol, že „toto nemala doručené len jedna z poškodených, A. R., pričom obvinená súhlasila s vykonaním hlavného pojednávania v jej neprítomnosti /čl. 320/“.

K námietke, že najvyšší súd nepoužil zásadu ultima ratio, zaujal najvyšší súd také stanovisko, že „jej prijatie ani nebolo možné, pretože skutok napĺňal znaky trestného činu, t. j. iné alternatívne posúdenie skutku v tomto prípade je vylúčené“.

Námietku súvisiacu s prítomnosťou detí na hlavnom pojednávaní a s tým súvisiacim možným rozptýlením súdu pri protokolácii považoval najvyšší súd pre posúdenie veci za irelevantné, „napokon prítomný obhajca ich mohol namietať, pokiaľ bol toho názoru, že tieto vôbec vznikli. Rovnako len v polohe konštrukcie sa javí námietka o postupe prokurátora v inej trestnej veci obvinenej vo vzťahu, ku ktorej mal byť ukladaný súhrnný trest.“.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, že zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, dovolací súd uviedol, že „tento bude spravidla naplnený pri nerešpektovaní ustanovení Trestného poriadku o povinnej obhajobe, vykonaní procesných úkonov bez prítomnosti obhajcu a pod.

V konkrétnej trestnej veci z predloženého spisového materiálu, je zistiteľné, že právo obvinenej na obhajobu porušené nebolo. Počas celého konania sa mohla vyjadrovať ku všetkým skutočnostiam kladeným jej za vinu, mala k dispozícii počas celého konania svojho obhajcu, vedela teda, z čoho je obvinená a za aký trestný čin je stíhaná vrátane dôsledkov, ktoré sú spojené s tým, ak súd prijme jej vyhlásenie /o čom bola predtým poučená/ a pred jeho uskutočnením mala k dispozícii kvalifikovanú právnu pomoc svojho obhajcu, ktorej využitie jej bolo aj umožnené /čl. 322/. So svojím obhajcom sa mohla radiť aj pred tým, ako jej boli položené jednotlivé otázky podľa § 333 ods. 3 Tr. por. Tieto otázky sú inak zo zákona štandardné, preto predvídateľné a ich znenie a poradie je obhajobe známe. Námietka obvinenej o tom, že sa nemohla poradiť so svojím obhajcom a bránilo jej v tom znenie § 34 Tr. por. /t. j. nemožnosť radiť sa už o odpovedi na položenú otázku/ nie je namieste. Práve naopak, ako je z uvedeného zrejmé, mohla sa nielen poradiť so svojím obhajcom, ale na jeho podnet aj odmietnuť odpovedať, alebo na ktorúkoľvek otázku odpovedať negatívne.“.

Na záver najvyšší súd skonštatoval, že „v predmetnej veci nebolo zistené splnenie podmienok dovolania... dovolací súd musel dovolanie obvinenej E. Z. podľa § 382 písm. c/ Tr. por. odmietnuť“.

Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením práva na spravodlivé súdne konanie poznamenáva, že tak ako judikatúra Komisie pre ľudské práva (sťažnosť č. 6172/73, X. v. United Kingdom, sťažnosť č. 10000/83, H v. United Kingdom) aj doterajšia judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. v prípade Delcourt, resp. Monnel a Morris) pod spravodlivým súdnym procesom (*fair hearing*) v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu. Európsky súd pre ľudské práva tiež uviedol, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä spôsob, akým malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach daného prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd.

Ústavný súd v uvedenej súvislosti ďalej dodáva, že na posúdenie splnenia dôvodnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd. Skutočnosť, že sťažovateľka zastáva iný právny názor, ako prijal v tejto veci najvyšší súd, nemôže viesť k záveru o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť

právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom v tomto prípade najvyšším súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, IV. ÚS 226/2012). Podľa ústavného súdu však posúdenie dôvodnosti dovolania zo strany najvyššieho súdu, osobitne jeho závery, takéto nedostatky nevykazuje. Pokiaľ sa sťažovateľka s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, ústavný súd dodáva, že otázka posúdenia podmienok dovolacieho konania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv (obdobne IV. ÚS 35/02, II. ÚS 103/09, II. ÚS 395/09, I. ÚS 595/2012).

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd podrobne vysvetlil konkrétne sťažovateľkou vymedzené dovolacie dôvody poskytované v § 371 ods. 1 písm. c) a i) Trestného poriadku, ich predmet, účel a taktiež podmienky ich aplikovateľnosti.

Najvyšší súd potvrdil rešpektovanie procesných práv sťažovateľky súvisiacich s jej právom na obhajobu v posudzovanom trestnom konaní. Na základe interpretácie dotknutého ustanovenia súčasne vylúčil možnosť subsumovania argumentácie sťažovateľky týkajúcej sa námietok o nemožnosti poradiť sa so svojím obhajcom o odpovedi na položenú otázku pod citovaný dovolací dôvod.

Vzhľadom na to, že podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku vyhlásenie obvinenej o vine, ako aj súdom prijaté vyhlásenie, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe, je neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním ani dovolaním [okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], nemal najvyšší súd ani oprávnenie zaoberať sa dôvodmi dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, avšak z dôvodu komplexnosti odôvodnenia svojho rozhodnutia zotrval na správnosti právneho posúdenia zisteného skutku (tak ako bol vymedzený v rozsudku okresného súdu z 2. apríla 2009) ako trestného činu podvodu podľa § 205 ods. 1 a 4 písm. b) Trestného zákona. Navyše, ako už bolo uvedené, sťažovateľka urobila vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, že je vinná zo spáchania skutku, a na otázky ustanovené

v § 333 ods. 3 Trestného poriadku odpovedala po porade so svojím obhajcom kladne, pričom po prijatí takéhoto vyhlásenia nemožno právne účinne napadnúť výrok o vine (teda skutkový stav ani právnu kvalifikáciu).

Najvyšší súd, vychádzajúc z označených záverov, skonštatoval nedostatok sťažovateľkou formulovaných dovolacích dôvodov a dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

V prijatom uznesení najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu podrobne interpretoval dotknutú právnu úpravu týkajúcu sa mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania [§ 371 ods. 1 písm. c) a i) Trestného poriadku] a vo vzťahu k nej posúdil relevantnosť jednotlivých argumentačných námietok sťažovateľky. Najvyšší súd vyčerpávajúco odpovedal na ťažiskové argumenty sťažovateľky. Na základe náležitého odôvodnenia vylúčil danosť dovolacích dôvodov podľa citovaných ustanovení Trestného poriadku a rozhodol o odmietnutí dovolania.

Konštatovanie o potrebe odmietnutia dovolania sťažovateľky bolo založené na racionálnom, podrobnom, a teda ústavne konformnom výklade relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel a podstatu a na základe ktorého bol ustálený dôvod na odmietnutie dovolania. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje. Ústavný súd navyše poukazuje na právny názor ustálený v jeho doterajšej judikatúre, podľa ktorého právo na spravodlivý proces neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom (II. ÚS 3/97, II. ÚS 173/07).

Ústavný súd dospel k záveru, že odôvodnenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu tak predstavuje dostatočný základ pre jeho výrok, pretože sa opiera o náležité vysvetlenie právnej úvahy a vyčerpávajúcu odpoveď poskytnutú sťažovateľovi zo strany najvyššieho súdu, na ktorej tento postavil svoje rozhodnutie. Ústavný súd tak považuje odôvodnenie jeho napadnutého rozhodnutia za dostatočné a nevybočujúce z limitov čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré ako také nemožno považovať za arbitrárne a nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Trestného poriadku.

Keďže sťažovateľka namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) z dôvodu, že najvyšší súd v dovolacom konaní neuznal ňou uvádzané dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) a i) Trestného poriadku, a pretože súčasťou označených práv nie je aj povinnosť uznať dôvody dovolania uvádzané sťažovateľkou, ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označených práv, reálnosť ktorých by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Z toho dôvodu pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľky v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

Nad rámec dosiaľ uvedeného ústavný súd dodáva, že podstatná časť argumentácie sťažovateľky obsiahnutej v odôvodnení jej sťažnosti sa navyše netýka konania a rozhodnutia, vo vzťahu ku ktorým sťažovateľka žiada od ústavného súdu vyslovenie porušenia svojich práv podľa ústavy a dohovoru (uznesenie najvyššieho súdu), ale táto smeruje k pochybeniam na strane prvostupňového súdu a druhostupňového súdu. V súvislosti s viazanosťou návrhom ústavným súdom, ako aj so zásadou *ultra petitum iudex condemnare non potest* sa s námietkami, ktoré nemajú vzťah k sťažnostnému petitu (sťažnosťou napadnutému rozhodnutiu), nepovažoval ústavný súd za potrebné podrobnejšie vysporiadať.

V súvislosti s uvedeným ústavný súd poukazuje na to, že v jeho judikatúre sa aj pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ustálil právny názor (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09), podľa ktorého v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Zároveň ústavný súd v tejto

súvislosti vo svojej (už stabilizovanej) judikatúre uvádza (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010), že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní je považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú.

Z uvedeného preto vo vzťahu k prerokúvanej veci vyplýva, že ak dovolací súd dospel v sťažovateľkinej veci k záveru, že jej dovolanie nie je dôvodné, nebolo by možné jej sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v časti smerujúcej proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu (uznesenie krajského súdu sp. zn. 3 To 54/2011 z 26. júna 2012), odmietnuť pre jej oneskorenosť (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. 11. 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54), ale ústavný súd by sa musel zaoberať námietkami sťažovateľky smerujúcimi proti označenému uzneseniu krajského súdu ako súdu odvolacieho, čo však v okolnostiach danej veci vzhľadom na formuláciu petitu sťažnosti nebolo možné (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

Z uvedených dôvodov bola sťažnosť sťažovateľky v časti, v ktorej namieta porušenie svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietnutá podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnená.

II.2 K namietanému porušeniu čl. 50 ods. 6 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 v spojení čl. 17 dohovoru

Podľa čl. 50 ods. 6 ústavy trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Neskorší zákon sa použije, ak je to pre páchateľa priaznivejšie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol

o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 17 dohovoru nič v dohovore sa nemôže vykladať tak, akoby dávalo štátu, skupine alebo jednotlivcovi akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov zameraných na zničenie ktoréhokoľvek z tu priznaných práv a slobôd alebo na obmedzovanie týchto práv a slobôd vo väčšom rozsahu, než to dohovor ustanovuje.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 50 ods. 6 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 v spojení čl. 17 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd uvádza, že po preskúmaní sťažnosti v tejto časti je toho názoru, že neexistuje žiadna príčinná súvislosť medzi týmto uznesením a čl. 50 ods. 6 ústavy, resp. práv podľa dohovoru, porušenie ktorých sťažovateľka namieta, a preto sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo už nadbytočné rozhodovať o ďalších otázkach ňou nastolených, a to pokiaľ ide o jej návrh na zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a na priznanie úhrady trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2014